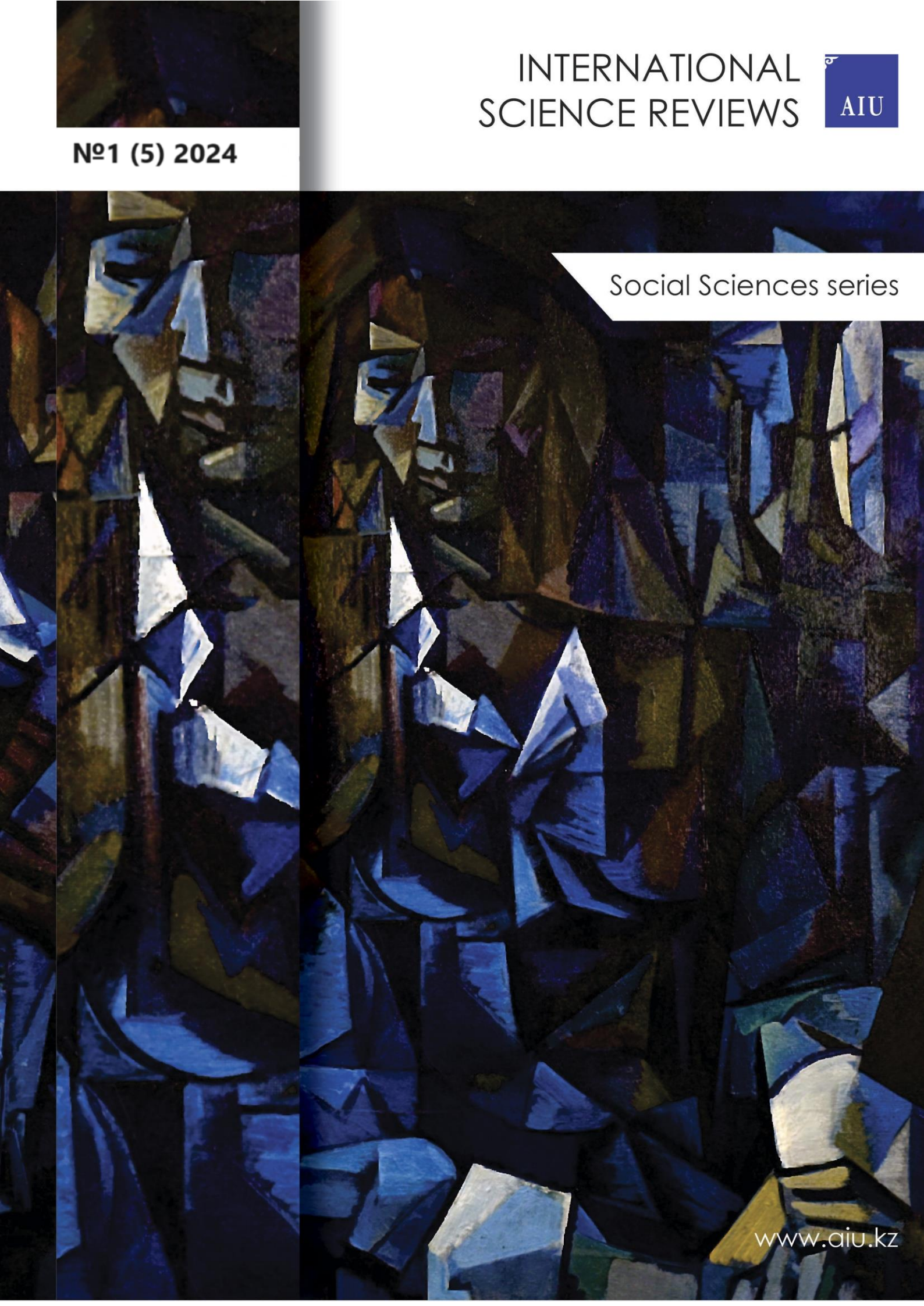

INTERNATIONAL SCIENCE REVIEWS

№1 (5) 2024

Social Sciences series

International Science Reviews

Social Sciences series

Published since 2020

No. 1 (5) / 2024

Astana 2024

International Science Reviews. Social Sciences series
журналының редакциялық алқасы

БАС РЕДАКТОР

- **Амандыкова Сауле Кошкеновна**, заң ғылымдарының докторы, профессор, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);

БАС РЕДАКТОРДЫҢ ОРЫНБАСАРЫ

- **Ибраева Айгерим Ергалиевна** – PhD, әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдары жоғары мектебінің деканы, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);

РЕДАКТОРЛАР:

- **Хайрмуханмедов Нурбек Исабаевич**, PhD, құқық жоғары мектебінің деканы, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);
- **Смагулова Зубиранш Калыбековна**, PhD, экономика жоғары мектебінің деканы, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);
- **Ахмадиева Жанна Куанышевна**, педагогика ғылымдарының кандидаты, Педагогика институтының директоры, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);
- **Яцек Залесны**, заң ғылымдарының докторы, профессор, Варшава университеті (Польша);
- **Милен Балтов**, PhD, профессор, Бургас еркін университеті (Болгария);
- **Ришард Пукала**, PhD, профессор, студенттер жұмыс жөніндегі проректор, Бронислав Маркевич қолданбалы ғылымдар мемлекеттік университеті (Польша);

-
- **Шалыпн Олг Васильевнч**, педагогика ғылымдарының докторы, Новосибирск мемлекеттік педагогикалық университетінің профессоры (Ресей);
 - **Нағымжанова Қарақат Мұқашқызы**, педагогика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті (Қазақстан);
 - **Аленов Марат Амрадинович**, заң ғылымдарының докторы, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);
 - **Аймурзина Бағлан Төлегенқызы**, экономика ғылымдарының докторы, профессор, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);
 - **Нурмагамбетов Аманжол Мағзумовнч**, заң ғылымдарының докторы, профессор, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);
 - **Анафинова Мадина Латыповна**, филология ғылымдарының кандидаты, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);
 - **Жұмабаева Заида Ефимовна**, педагогика ғылымдарының кандидаты, профессор, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);
 - **Окутаева Сауле Толегеновна**, PhD, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);
 - **Самарханов Талант Нұржақыпұлы**, PhD, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);
 - **Сейсекенова Айнаш Байкенженовна**, филология ғылымдарының кандидаты, Астана халықаралық университеті (Қазақстан);
 - **Шахметова Назира Аханқызы**, филология ғылымдарының кандидаты, Астана халықаралық университеті (Қазақстан).

International Science Reviews. Social Sciences series

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

- **Амандыкова Сауле Кошкеновна** – доктор юридических наук, профессор, Международный университет Астана (Казахстан)

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

- **Ибраева Айгерим Ергалиевна** – PhD, декан Высшей школы социально-гуманитарных наук, Международный университет Астана (Казахстан);

РЕДАКТОРЫ:

- **Хайрмуханмедов Нурбек Исабаевич**, PhD, декан высшей школы права, Международный университет Астана (Казахстан);
- **Смагулова Зубираш Калыбековна**, PhD, декан высшей школы экономики, Международный университет Астана (Казахстан);
- **Ахмадиева Жанна Куанышевна**, кандидат педагогических наук, доцент, директор педагогического института, Международный университет Астана (Казахстан);
- **Яцек Залесны**, доктор юридических наук, профессор, Варшавский университет (Польша);
- **Милен Балтов**, PhD, профессор, Бургасский свободный университет (Болгария);
- **Ришард Пукала**, PhD, профессор, проректор по работе со студентами, Государственный университет прикладных наук Бронислава Маркевича (Польша);
- **Шаляпин Олег Васильевич**, доктор педагогических наук, профессор, Новосибирский государственный педагогический университет (Россия);

-
- **Нагымжанова Каракат Мукашовна**, доктор педагогических наук, Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева (Казахстан);
 - **Аленов Марат Амрадинович**, доктор юридических наук, Международный университет Астана (Казахстан);
 - **Аймурзина Баглан Толегеновна**, доктор экономических наук, профессор, Международный университет Астана (Казахстан);
 - **Нурмагамбетов Аманжол Магзумович** – доктор юридических наук, профессор, Международный университет Астана (Казахстан);
 - **Анафинова Мадина Латыповна**, кандидат филологических наук, Международный университет Астана (Казахстан);
 - **Жумабаева Зайда Ефимовна**, кандидат педагогических наук, профессор, Международный университет Астана (Казахстан);
 - **Окутаева Сауле Толегеновна**, PhD, Международный университет Астана (Казахстан);
 - **Самарханов Талант Нуржакыпович**, PhD, Международный университет Астана (Казахстан);
 - **Сейсекенова Айнаш Байкенженовна** кандидат филологических наук, Международный университет Астана (Казахстан);
 - **Шахметова Назира Аханқызы**, кандидат филологических наук, Международный университет Астана (Казахстан).
-

Editorial team of the journal
International Science Reviews. Social Sciences series

CHIEF EDITOR

- **Saule Amandykova**, Doctor of Legal Sciences, Professor, Astana International University (Kazakhstan)

DEPUTY CHIEF EDITOR

- **Aigerim Ibrayeva**, PhD, Dean of the Higher School of Social Sciences and Humanities, Astana International University (Kazakhstan);

EDITORS:

- **Nurbek Khairmukhanmedov**, PhD, Dean of the Higher School of Law, Astana International University (Kazakhstan);
- **Zubirash Smagulova**, PhD, Dean of the Higher School of Economics, Astana International University (Kazakhstan);
- **Zhanna Akhmadiyeva**, Candidate of Pedagogical Sciences, Director of the Pedagogical Institute, Astana International University (Kazakhstan);
- **Jacek Zalesny**, Doctor of Legal Sciences, Professor, Warsaw University (Poland);
- **Milen Baltov**, PhD, Professor, Burgas Free University (Bulgaria);
- **Ryszard Pukała**, PhD, Professor, Vice-Rector for Student Affairs, Bronislaw Markiewicz State University of Applied Sciences (Poland);
- **Oleg Shalyapin**, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Novosibirsk State Pedagogical University (Russia);
- **Karakat Nagymzhanova**, Doctor of Pedagogical Sciences, L.N. Gumilyov Eurasian National University (Kazakhstan);

- **Marat Alenov**, Doctor of Legal Sciences, Astana International University (Kazakhstan);
- **Baglan Aimurzina**, Doctor of Economic Sciences, Professor, Astana International University (Kazakhstan);
- **Amanzhol Nurmagambetov**, Doctor of Legal Sciences, Professor, Astana International University (Kazakhstan);
- **Madina Anafinova**, Candidate of Philology, Astana International University (Kazakhstan);
- **Zaida Zhumabaeva**, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Astana International University (Kazakhstan);
- **Saule Okutayeva**, PhD, Astana International University (Kazakhstan);
- **Talant Samarkhanov**, PhD, Astana International University (Kazakhstan);
- **Ainash Seisekenova**, Candidate of Philological Sciences, Astana International University (Kazakhstan);
- **Nazira Shahmetova**, Candidate of Philology, Astana International University (Kazakhstan).

Editorial address: 8, Kabanbay Batyr avenue, of.316, Astana, Kazakhstan, 010000

Tel.: (7172) 24-18-52 (ext. 316)

E-mail: aiu.socialscience@yandex.kz

International Science Reviews

Social Sciences series

Owner: Astana International University

Periodicity: quarterly

Circulation: 500 copies

«INTERNATIONAL SCIENCE REVIEWS»
Social Sciences Series 2024 / №1

МАЗМҰНЫ

Секция
ҚҰҚЫҚ

<u>Т.Қ.Садықов</u> БИ ТӨРЕЛІПІ ЖӘНЕ АЗАМАТТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН БОСТАНДЫҚТАРЫ.....	15
<u>Е.Қ.Жүнісбаев, М.А.Аленов</u> ҚАШЫҚТЫҚТАН САТЫП АЛУ – САТУ ШАРТЫН ЖАСАУ СӘТІН АНЫҚТАУ МӘСЕЛЕСІ.....	20
<u>А.Б.Алмазұлы, Л.К.Амандықова</u> ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЗАҢНАМАСЫ БОЙЫНША АВТОРЛЫҚ ҚҰҚЫҚТЫ ҚОРҒАУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ТЕТІКТЕРІ.....	28
<u>Ә.Ә.Әлімжанов, С.Н.Сарсенова</u> ЖАРЫЛҒЫШ ЗАТТАРДЫҢ ҚОРШАҒАН ОРТАҒА ӘСЕРІ ТУРАЛЫ.....	35
<u>А.Д.Нурпеисова, М.К.Журунова</u> ЕҢБЕК ҚАТЫНАСТАРЫНДАҒЫ КЕМСІТУШІЛІКТЕН ҚҰҚЫҚТЫҚ ҚОРҒАУДЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	43
<u>А.Е.Түбина, А.К.Елубекова</u> ҚАЗАҚСТАНДА ӘЙЕЛДЕРДІҢ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУДІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ.....	50
<u>Е.О.Жағалбай, Ж.Д.Сеилханов</u> АТЫС ҚАРУЫНЫҢ ЗАҢСЫЗ АЙНАЛЫМЫНЫҢ КРИМИНАЛИСТИКАЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ЖАСЫРУ ТӘСІЛДЕРІ: ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҚЫЛМЫСТЫҚ КОДЕКСІН ТАЛДАУ.....	59
<u>А.Е.Мусаинов, Е.С.Жамбаев</u> ОРҒАНДАР МЕН ЛАУАЗЫМДЫ ТҮЛҒАЛАРДЫҢ КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ-ҚҰҚЫҚТЫҚ ЖАУАПКЕРШІЛІГІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУҒА ШЕТЕЛ МЕМЛЕКЕТТІК КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ СӨТТЕРДІҢ ҚАТЫСУ НЫСАНДАРЫ.....	67
<u>А.А.Нуркебаев, Г.К.Кульшарбекова</u> АДАМ МЕН АЗАМАТТЫҢ БОСТАНДЫҚ ПЕН ЖЕКЕ БАСЫНА ҚОЛ СҰҒЫЛМАУШЫЛЫҚҚА КОНСТИТУЦИЯЛЫҚ ҚҰҚЫҒЫ.....	77

**Секция
ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ҚАРЖЫ**

<u>Т.М.Үсенбаев</u> ҚАЗАҚСТАНДА ИНВЕСТИЦИЯЛАУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР НАРЫҒЫН ДАМУДЫҢ ПРОБЛЕМАЛАРЫ МЕН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....	85
<u>С.Ж. Галиев</u> ЖАҢҒЫРТУ КОНЦЕПЦИЯСЫ ПОЗИЦИЯСЫНАН БЕЙІМДІ ЭКОНОМИКА.....	92
<u>А.М.Касымбекова, С.Т.Окутаева</u> КӨШБАСШЫЛЫҚТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҮШІН БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ КОММУНИКАТИВТІК ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ.....	106
<u>М.Д.Мукажанова, Г.А.Кадырова</u> КОРПОРАТИВТІК ЭТИКА ЖӘНЕ СТРАТЕГИЯЛЫҚ КӨШБАСШЫЛЫҚ: КО RU PHARMA МЫСАЛЫНДАҒЫ КӨЗҚАРАС.....	112
<u>П.И.Казаку, Г.К.Байбашева</u> ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ БАҚ ҚЫЗМЕТІН РЕТТЕУ ЖАЛҒАН АҚПАРАТТАН ҚОРҒАУ ТӘСІЛІ РЕТІНДЕ.....	121
<u>А.А.Усипбеков</u> БАНК ЖҮЙЕСІ: ОТАНДЫҚ ЖӘНЕ ШЕТЕЛДІК ТӘЖІРИБЕ.....	127
<u>Н.Е. Абдильдинова</u> ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІГІ: ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ БОЛАШАҒЫ.....	137

**Секция
ӘЛЕУМЕТТІК ГУМАНИТАРЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР**

<u>А.Ж.Айтбай, Ә.Е.Ибраева</u> ЕУРОПАЛЫҚ ОДАҚ ПЕН ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ҮШІН БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ ЖАҢА ПЕРСПЕКТИВАЛАР.....	148
---	-----

**Секция
ПЕДАГОГИКА**

<u>Н.А.Ырымбаева</u> ЦИФРЛЫҚ ЭТИКЕТ СТУДЕНТТЕРДІҢ АҚПАРАТТЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУДЫҢ ШАРТЫ РЕТІНДЕ.....	157
--	-----

«INTERNATIONAL SCIENCE REVIEWS»
Social Sciences Series 2024 / №1

СОДЕРЖАНИЕ

**Секция
ПРАВО**

<u>Т.Қ.Садықов</u> ПРАВОСУДИЕ, ПРАВА И СВОБОДЫ ГРАЖДАН.....	15
<u>Е.К.Жүнісбаев, М.А.Аленов</u> ВОПРОС ОПРЕДЕЛЕНИЯ МОМЕНТА ЗАКЛЮЧЕНИЯ ДОГОВОРА ДИСТАНЦИОННОЙ КУПЛИ-ПРОДАЖИ.....	20
<u>А.Б.Алмазұлы, Л.К.Амандыкова</u> СОВРЕМЕННЫЕ МЕХАНИЗМЫ ЗАЩИТЫ АВТОРСКИХ ПРАВ ПО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	28
<u>Ә.Ә.Әлімжанов, С.Н.Сарсенова</u> О ВЛИЯНИИ ВЗРЫВЧАТЫХ ВЕЩЕСТВ НА ОКРУЖАЮЩУЮ СРЕДУ.....	35
<u>А.Д.Нурпеисова, М.К.Журунова</u> НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ ОТ ДИСКРИМИНАЦИИ В ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЯХ.....	43
<u>А.Е.Тубина, А.К.Елубекова</u> АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВ ЖЕНЩИН В КАЗАХСТАНЕ	50
<u>Е.О.Жағалбай, Ж.Д.Сеілханов</u> КРИМИНАЛИСТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НЕЗАКОННОГО ОБОРОТА ОГНЕСТРЕЛЬНОГО ОРУЖИЯ И СПОСОБЫ ЕГО СОКРЫТИЯ: АНАЛИЗ УГОЛОВНОГО КОДЕКСА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	59
<u>А.Е.Мусаинов, Е.С. Жамбаев</u> ФОРМЫ УЧАСТИЯ КОНСТИТУЦИОННЫХ СУДОВ ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАН В РЕАЛИЗАЦИИ КОНСТИТУЦИОННО-ПРАВОВОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ОРГАНОВ И ДОЛЖНОСТНЫХ ЛИЦ.....	67
<u>А.А.Нуркебаев, Г.К.Кульшарбекова</u> КОНСТИТУЦИОННЫЕ ПРАВА ЧЕЛОВЕКА И ГРАЖДАНИНА НА СВОБОДУ И ЛИЧНУЮ НЕПРИКОСНОВЕННОСТЬ.....	77

**Секция
ЭКОНОМИКА и ФИНАНСЫ**

<u>Т.М.Үсенбаев</u> ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ КАК ИНСТРУМЕНТА ИНВЕСТИРОВАНИЯ В КАЗАХСТАНЕ.....	85
---	----

С.Ж. Галиев АДАПТИВНАЯ ЭКОНОМИКА С ПОЗИЦИИ КОНЦЕПЦИИ МОДЕРНИЗАЦИИ.....92

А. М.Касымбекова, С.Т.Окутаева РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИДЕРСТВА.....106

M.D.Mukazhanova, G.A.Kadyrova КОРПОРАТИВНАЯ ЭТИКА И СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ЛИДЕРСТВО: ВЗГЛЯД НА ПРИМЕРЕ КО RU PHARMA.....112

П.И.Казаку, Г.К.Байбашева РЕГУЛИРОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СМИ В КАЗАХСТАНЕ КАК СПОСОБ ЗАЩИТЫ ОТ НЕДОСТОВЕРНОЙ ИНФОРМАЦИИ.....121

А.А.Усипбеков БАНКОВСКАЯ СИСТЕМА: ОТЕЧЕСТВЕННАЯ ПРАКТИКА И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ.....127

Н.Е. Абдильдинова ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ КАЗАХСТАНА: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....137

Секция СОЦИАЛЬНЫЕ ГУМАНИТАРНЫЕ НАУКИ

А.Ж.Айтбай, Ә.Е.Ибраева НОВЫЕ ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА И ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В СФЕРЕ ОБРАЗОВАНИЯ.....148

Секция ПЕДАГОГИКА

Н.А.Ырымбаева ЦИФРОВОЙ ЭТИКЕТ КАК УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ.....157

«INTERNATIONAL SCIENCE REVIEWS»
Social Sciences Series 2024 / №1

CONTENT

Section
LAW

<u>T.K.Sadykov</u> JUSTICE, RIGHTS AND FREEDOMS OF CITIZENS.....	15
<u>E.K.Zhunisbaev, M.A.Alenov</u> THE ISSUE OF DETERMINING THE MOMENT OF CONCLUSION OF THE REMOTE PURCHASE AND SALE AGREEMENT.....	20
<u>A.B.Almazuly, L.K.Amandykova</u> MODERN MECHANISMS OF COPYRIGHT PROTECTION UNDER THE LEGISLATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	28
<u>A.A.Alimzhanov, S.N.Sarsenova</u> ON THE IMPACT OF EXPLOSIVES ON THE ENVIRONMENT.....	35
<u>A.D.Nurpeisova, M.K.Zhurunova</u> SOME ISSUES OF LEGAL PROTECTION AGAINST DISCRIMINATION IN EMPLOYMENT RELATIONS.....	43
<u>A.E.Tubina, A.K.Yelubekova</u> TOPICAL ISSUES OF ENSURING WOMEN'S RIGHTS IN KAZAKHSTAN.....	50
<u>E.O.Zhagalbai, Zh.D.Seilkhanov</u> CRIMINALISTIC ASPECTS OF ILLEGAL FIREARMS CIRCULATION AND CONCEALMENT METHODS: ANALYSIS OF THE CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	59
<u>A.E.Musainov, E.S.Zhambaev</u> FORMS OF PARTICIPATION OF CONSTITUTIONAL COURTS OF FOREIGN COUNTRIES IN THE IMPLEMENTATION OF CONSTITUTIONAL AND LEGAL RESPONSIBILITY OF BODIES AND OFFICIALS.....	67
<u>A.A.Nurkebaev, G.K.Kulsharbekova</u> THE CONSTITUTIONAL RIGHT OF A PERSON AND A CITIZEN TO FREEDOM AND PERSONAL INVIOABILITY.....	77

Section ECONOMICS AND FINANCE

<u>T.M.Usenbayev</u> PROBLEMS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF THE SECURITIES MARKET AS AN INVESTMENT TOOL IN KAZAKHSTAN.....	85
<u>S. Zh.Galiev</u> ADAPTIVE ECONOMY FROM THE PERSPECTIVE OF THE MODERNIZATION CONCEPT.....	92
<u>A.M.Kasymbekova, S.T.Okutaeva</u> THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATION SKILLS IN YOUNGER STUDENTS FOR THE FORMATION OF LEADERSHIP	106
<u>M.D.Mukazhanova, G.A.Kadyrova</u> CORPORATE ETHICS AND STRATEGIC LEADERSHIP: A LOOK AT THE EXAMPLE OF KO RU PHARMA.....	112
<u>P.I.Kazaku, G.K.Baibasheva</u> REGULATION OF MEDIA ACTIVITIES IN KAZAKHSTAN___AS A WAY TO PROTECT FROM INCORRECT INFORMATION.....	121
<u>A.A.Usypbekov</u> THE BANKING SYSTEM: DOMESTIC PRACTICE AND FOREIGN EXPERIENCE.....	127
<u>N.E.Abdildinova</u> ENERGY SECURITY OF KAZAKHSTAN: CURRENT STATE AND PROSPECTS.....	137

Section SOCIAL HUMANITIES

<u>A.Zh.Aitbay, A.E.Ibrayeva</u> NEW PERSPECTIVES FOR THE EUROPEAN UNION AND CENTRAL ASIA IN THE FIELD OF EDUCATION.....	148
--	-----

Section PEDAGOGY

<u>N.A.Yrymbayeva</u> DIGITAL ETIQUETTE AS A CONDITION FOR THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' INFORMATION COMPETENCE.....	157
---	-----

ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭНЕРГЕТИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІГІ: ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ БОЛАШАҒЫ

Н.Е. Абдильдинова¹

PhD докторы, Экономика жоғары мектебінің доценті

Astana International University

nailya_abdildinova@mail.ru

Түйін. Энергетикалық қауіпсіздік кез келген елдің, оның ішінде ауқымды энергетикалық ресурстарға ие Қазақстанның дамуы үшін негізгі аспект болып табылады және оның қауіпсіздігі жалпы ұлттық қауіпсіздіктің, атап айтқанда экономикалық қауіпсіздіктің маңызды бөлігі ретінде көрінеді. Бұл мақалада Қазақстанның энергетикалық қауіпсіздігінің қазіргі жағдайы мен перспективаларын қарастырылған. Республикада жыл сайын электр энергиясын тұтыну динамикасының артуы байқалады және сұранысты қанағаттандыру басым міндет болып табылады. Ел энергетика секторын әртараптандыру және жаңғырту, жаңартылатын энергияны дамыту, технологиялық инновацияларды енгізу және халықаралық ынтымақтастықты дамыту бойынша өз алдына өршіл міндеттер қойып отыр. Осы стратегиялық басымдықтарды іске асыру энергетикалық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге және елдің экономикалық және әлеуметтік дамуы үшін қолайлы жағдайлар жасауға ықпал етеді.

Кілт сөздер: энергетикалық қауіпсіздік, энергетикалық сектор, энергияны өндіру-тұтыну, энергия тасымалдаушы, жаңартылатын энергия, бәсекеге қабілеттілік.

КІРІСПЕ

Қазақстанның энергетикалық секторы республиканың әлеуметтік-экономикалық өмірінің жетекші буындарының бірі болып табылады. Бұл секторда өнеркәсіптік өнімнің едәуір бөлігі өндіріледі және Қазақстан едәуір дәрежеде энергия тасымалдаушылардың экспорты есебінен дамуда. Осыған байланысты, қазіргі уақытта энергетиканы тұрақты дамытудың негізгі стратегиясын ұзақ мерзімге айқындау өте маңызды. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев электр энергетикасы саласын дамыту мәселелері жөнінде кеңесінде—энергетикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету-басты міндеттердің бірі екендігін атап өткен. Осыған орай ұлттық энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге бағытталған ұзақ мерзімді басқару іс-шараларын ұтымды, есепті және тиімді жүзеге асыру қажет.

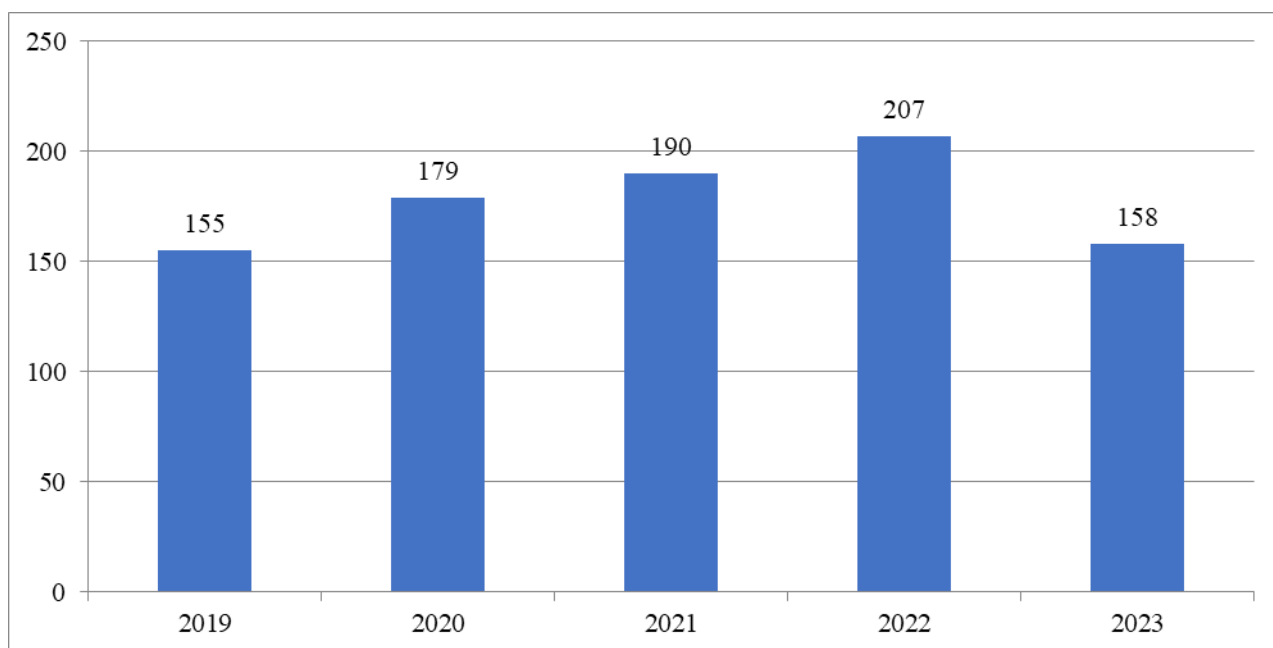
НЕГІЗГІ БӨЛІМ

Елдің экономикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету айтарлықтай дәрежеде отын энергетикалық кешені қызметінің тиімділігіне байланысты. Қазақстанның энергетикалық қауіпсіздігін іске асыру жүйесі Қазақстан Республикасының заңдарымен, Президенттің жарлықтарымен, қаулыларымен, стратегияларымен

және тұжырымдамаларымен реттеледі. ОӘЖ-те құрылымдық өзгерістерді көздейтін тиісті мақсаттар мен міндеттер Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі әзірлеген Қазақстан Республикасының отын-энергетика кешенін дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасында айқындалғанын атап өту маңызды [1].

Қазіргі бәсекелестік ортада энергетикалық ресурстарды тиімді пайдалануды ескере отырып, энергетиканы дамытудың оңтайлы жолдарын ғылыми таңдау ерекше мәнге ие. Әлемдік энергетикалық сценарийлерді бағалау энергетикалық нарықтардың жаһандануы кезеңінде Қазақстан энергетикасының ұзақ мерзімді даму стратегиясын (2030 және 2050 жылдарға дейін) негіздеу үшін теориялық негіз бола алады. Қазақстандық энергетикалық стратегияның басымдықтары энергетикалық қауіпсіздік, отандық экономиканың қажеттіліктерін қанағаттандыру, экономикалық орындылық, энергияның қоршаған ортаға техногендік әсерін барынша азайту болып табылады [2].

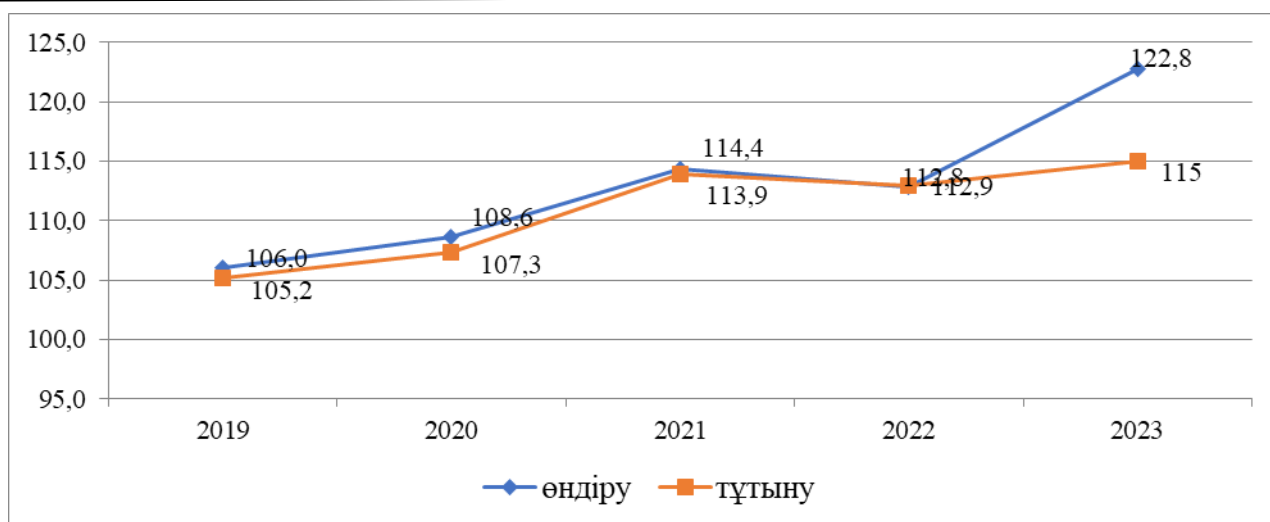
2023 жылы Қазақстанда әртүрлі меншік нысанындағы 158 электр станциясы электр энергиясын өндірді (сурет-1).

Сурет 1-2019-2023 жылдар аралығындағы Қазақстандағы электр станцияларының саны

Орталық және Батыс Азияның басқа елдеріндегі сияқты, қазақстандық электр станцияларының көпшілігі кеңес заманында салынғандықтан біршамасы ескірген. 01.01.2023 ж. жағдай бойынша Қазақстанның электр станцияларының жалпы белгіленген қуаты 24 523,7 МВт, қолда бар қуаты — 20 761,7 МВт құрайды.

2023 жылы Қазақстан БЭЖ-нің электр энергиясы өндірісінің динамикасы 2-суретте көрсетілген.

Сурет 2- Электр энергиясын өндіру-тұтыну динамикасы, млрд кВт.сағ

Қазақстанда электр энергиясын өндіру 2023 жылы 112,8 млрд кВт.сағ, ал 2022 жылы бұл көрсеткіш 112,8 млрд кВт.сағ болып өзгеріссіз қалды, ал тұтыну 112,94 млрд кВт/сағ болды. 2022 жылмен салыстырғанда КЕГОС желілері бойынша электр энергиясын тұтыну 1,88% -ға артып, 2,1 млрд кВт/сағ құрады.

Электр станциялары ұлттық маңызы бар электр станцияларына, өнеркәсіптік мақсаттағы электр станцияларына және өңірлік мақсаттағы электр станцияларына бөлінеді.

Ұлттық маңызы бар электр станцияларына Қазақстан Республикасы электр энергиясының көтерме сауда нарығында тұтынушыларға электр энергиясын өндіруді және сатуды қамтамасыз ететін ірі жылу электр станциялары, сондай-ақ Қазақстанның бірыңғай электр энергетикасы жүйесінің (Қазақстан БЭЖ) жүктеме кестесін қосымша реттеу үшін пайдаланылатын Қуаттылығы үлкен гидравликалық электр станциялары жатады:

- Б.Г.Нұржанов атындағы «Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС;
- «Екібастұз ГРЭС-2 станциясы» АҚ;
- «ЕЭК» АҚ ЭС ERG, «Еуразиялық Топ»;
- «Басты тарату энергостанциясы Топар» ЖШС;
- Т.И.Батуров атындағы АҚ «Жамбыл ГРЭС-і».

Сондай-ақ, ҚР БЭЖ жүктеме кестесін қосымша реттеу үшін үлкен қуатты гидравликалық электр станциялары:

- «Қазмырыш» ЖШС Бұқтырма ГЭК,
- «АЭС Өскемен ГЭС» ЖШС,
- «АЭС Шүлбі ГЭС» ЖШС.

Өнеркәсіптік мақсаттағы электр станцияларына өз қажеттілігін жабуға бағдарланған мұнай-газ секторы кәсіпорындарының ГЖЭО, ірі өнеркәсіптік кәсіпорындарды және жақын маңдағы елді мекендерді электрмен, жылумен

жабдықтау үшін қызмет ететін электр және жылу энергиясын аралас өндіретін ЖЭО жатады:

- ЖЭО-3 «Караганда Энергоцентр» ЖШС;
- ПВС ЖЭО, «Арселор Миттал Теміртау» АҚ 2-ЖЭО;
- ERG-дің «ССКӨБ» АҚ ЖЭО, «Еуразиялық Топ»;
- Балқаш ЖЭО, «Kazakhmys energy» ЖШС Жезқазған ЖЭО;
- ERG-дің «Қазақстан алюминийі» АҚ-ның 1-ЖЭО, «Еуразиялық Топ» және басқалары[3].

Қазақстан БЭЖ-де электр энергиясын өндіру құрылымы төмендегі динамикада көрсетілген (кесте-1).

Кесте 1-Қазақстан БЭЖ-де электр энергиясын өндіру, млн. кВтс

Зона	Генерация түрі	2019	2020	2021	2022	2023	2023/22 , %
Қазақстан	барлығы	106029,8	108,085,8	114447,9	112865,9	112823,1	99,9
	ТЭС	85955,0	86662,6	91164,2	88623,4	87362,5	98,6
	ГТЭС	8975,6	9527,7	10701,8	10940,5	11023,7	100,8
	ГЭС	9984,9	9545,8	9184,9	9185,1	8748,2	95,4
	ВЭС	701,9	1094,1	1758,0	2361,8	3805,6	161,1
	СЭС	409,4	1250,7	1636,5	1754,7	1881,7	107,2
	БГУ	3,0	4,9	2,5	0,4	1,4	3,5 есе
Солтүстік	барлығы		83032,0	87783,9	83907,1	84433,2	100,6
	ТЭС	71310,3	72345,7	76954,6	73122,3	72902,3	99,9
	ГТЭС	3078,5	3159,4	2949,9	2892,2	2862,6	99,1
	ГЭС	6847,1	6553,0	6515,6	6082,1	5688,4	93,5
	ВЭС	232,1	515,9	841,3	1255,3	2383,9	189,9
	СЭС	182,4	453,1	520,0	554,8	594,6	107,2
	БГУ	3,0	4,9	2,5	0,4	1,4	3,5 есе

Оңтүстік	барлығы		11565,7	12175,0	14441,5	14046,6	97,3
	ТЭС	7204,3	7338,6	7517,3	9038,7	8379,6	92,7
	ГТЭС	210,3	166,7	269,7	3103,0	3059,8	98,6
	ГЭС	3137,8	2992,8	2669,3	297,6	212,9	71,5
	ВЭС	225,6	273,0	605,3	805,5	1110,3	137,8
	СЭС	223,9	794,6	1113,4	1196,7	1284,0	107,3
Батыс	барлығы		13488,1	14489,0	14517,3	14343,3	98,8
	ТЭС	7440,4	6978,3	6692,3	6462,4	6080,6	94,1
	ГТЭС	5686,8	6201,6	7482,2	7750,7	7948,2	102,5
	ВЭС	244,2	305,2	311,4	301,0	311,4	103,5
	СЭС	3,1	3,0	3,1	3,2	3,1	96,9

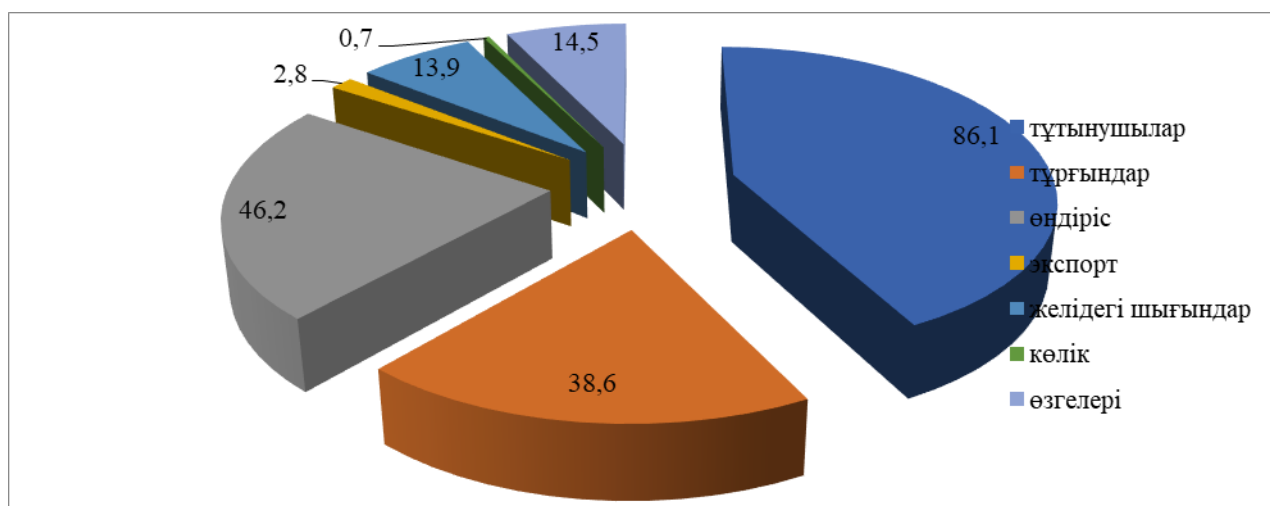
Жүйелік оператордың деректері бойынша ҚР электр станциялары 2023 жылы 112 823,1 млн.кВтс электр энергиясын өндірді, бұл 2022 жылға 0,04 %-ға аз. Өндірістің азаюы Қазақстанның БЭЖ батыс және оңтүстік аймақтарында байқалды.

2023 жылы 2022 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда Ақтөбе, Алматы, Жетісу, Абай, Қарағанды, Маңғыстау, Қостанай, Солтүстік Қазақстан және Түркістан облыстарында электр энергиясын өндіру айтарлықтай ұлғаяды.

Сондай-ақ, Ақмола, Атырау, Жамбыл, Батыс Қазақстан, Шығыс Қазақстан, Павлодар, Ұлытау және Қызылорда облыстарында электр энергиясын өндіру қысқарды.

Қазақстан БЭЖ-де электр энергиясын өндірудің негізгі үлесі (шамамен 80%) төмен маневрлік жылу электр станцияларына тиесілі. Барлық СЭС-тің жартысына жуығы су режимдері бойынша қатаң реттелген, бұл Қазақстан БЭЖ-де маневрлік генерацияның тапшылығын туындатады. Бұл проблеманы шешу жаңа маневрлік қуаттарды салу, энергия жүйесін цифрландыру, теңгерімдеуші нарықты енгізу, энергия жинақтау жүйесін дамыту, энергия жүйесінің жұмысын болжау және модельдеу болып табылады.

Қазақстан экономикасы энергияны көп қажет ететін өнеркәсіп салаларына негізделген. Елдің жалпы электр тұтынуындағы әртүрлі салалардың электр тұтыну құрылымы 3-суретте келтірілген.

Сурет 3- 2023 жылы жылу энергиясын тұтыну, қорытындыға пайызбен

Республикада электр энергиясын тұтыну динамикасында 2023 жылы 2022 жылға арналған нысаналы көрсеткішпен салыстырғанда 6% -ға өсім байқалады. Ол республиканың солтүстік бөлігінде тұтыну 5% -ға, оңтүстікте 9% -ға, батыста 7% -ға өскенін байқаймыз.

2023 жылы 2022 жылға қарағанда ірі тұтынушылар бойынша электр энергиясын тұтыну 437,4 млн. кВтсағ-қа немесе 1,2%-ға азайды (кесте-2).

Кесте 2-Қазақстанның ірі тұтынушыларының электр тұтынуы, млн. кВтс

№	Тұтынушылар	2019	2020	2021	2022	2023	Δ, %
1.	«Арселор Миттал Темиртау» АҚ	3 683,2	3 708,1	3 771,6	3 671,5	3 228,3	1,7
2.	АЗФ (Ақсу) «ТНК Казхром» АҚ	5 704,9	5 819,6	5 172,0	5 156,5	5 141,3	- 11,1
3.	«Kazakhmys Smelting» ЖШС	1 175,4	1 208,7	1 060,3	1 178,3	538,9	-12
4.	«Казцинк» ЖШС	2 860,0	2 858,2	2 787,4	2 662,3	2 697,8	-2
5.	«Соколов-Сарбай ГПО» АҚ	1 835,4	1 734,5	1 624,2	1 359,4	1 281,4	-6
6.	«Корпорация Қазақмыс» АҚ	1 243,1	1 282,3	1 292,8	1 339,3	1 119,3	1
7.	АЗФ «ТНК Казхром» АҚ	3 169,0	3 235,2	3 272,2	3 285,7	3 176,0	1
8.	«Сатпаев атындағы канал»	205,0	271,5	393,5	379,2	543,5	45

	АМК						
9.	«Казфосфат» ЖШС	2 203,1	2 212,2	2 102,3			-5
10.	«НДФЗ» АҚ (ТОО Казфосфат ЖШС құрамына кіреді)	1 926,8	1 935,8	1 777,2			-8

2023 жылы "Самұрық-Энерго" АҚ компаниялары электр энергиясын тұтынудың 306,1 млн. кВтсағ-ға немесе былтырғы жылмен салыстырғанда 4% -ға өскені байқалды.

Электр энергиясының негізгі тұтынушылары тау-кен және металлургия өнеркәсібінің энергияны көп қажет ететін кәсіпорындары болып табылады. 2021 жылы 2020 жылмен салыстырғанда ірі тұтынушылардың электр энергиясын тұтынуы 1,9% -ға төмендеді[4].

Қазақстанның энергожүйесі қосалқы станциялардан, тарату құрылғыларынан және кернеуі 0,4 кВ-тан 1150 кВ-қа дейінгі электр беру желілерінен тұрады. Қазақстанның ұлттық энергожүйесі ішкі аймақ пен көрші елдердің (Ресей, Қырғызстан және Өзбекстан) энергетикалық жүйелері арасындағы байланысты қамтамасыз етеді. Сондай-ақ, ұлттық электр желісі электр энергиясын өндірушілерден көтерме тұтынушыларға жеткізеді (кесте-3).

Кесте 3-Электр энергиясының экспорты-импорты, млн. кВтс

Атауы	2019	2020	2021	2022	2023	млн. кВтс	2023/22 %
Қазақстанның экспорты	2 189,5	-2296,46	-2650,43	-1635,9	-1729,7	-93,8	105,7
Ресейге	1 273,6	-1117,48	-1326,60	-1416,2	-1152,9	263,3	81,4
Орталық Азия ЭЫҰ	915,9	-1178,98	-1323,83	-219,7	-576,8	-357,0	2,6 есе
Қазақстан импорты	1 415,0	1555,44	2093,53	1658,3	2279,7	621,3	137,5
Ресейден	1 407,1	1240,60	1788,32	1358,3	2211,6	853,3	162,8
Орталық Азия	7,9	314,85	305,21	300,0	66,0	-234,0	0

ӘБҰ							
Сальдо-ағын «+» тапшылық, «-» артық	-774,6	-741,01	-556,90	22,4	550,0	527,6	24 есе

Қазақстанда көршілес елдерден электр энергиясының импорты 2023 жылы 3,4 млрд кВт/сағ, экспорт – 1,4 млрд кВт/сағ құрады. Оның ішінде электр энергиясын өндіру мен тұтынуды теңестіру мақсатында 2023 жылы Ресей Федерациясына экспорт 1,4 млрд.кВтсағ, Ресей Федерациясынан импорт 4,7 млрд. кВтсағ болды.

Сонымен қатар, Қазақстан су ресурстарына қол жеткізу үшін Қырғызстанға электр энергиясын экспорттаумен айналысады, яғни 1 млрд. кВтсағ, импорт 69,9 млн.кВтсағ құрады[5].

Еліміздің энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін отын-энергетикалық кешеннің ағымдағы жағдайын SWOT-талдау негізінде отын-энергетикалық кешеннің қолданыстағы мүмкіндіктерді іске асыру және қауіп-қатерлерге қарсы тұру үшін ішкі күштері мен ресурстары бар екенін, қолданыстағы мүмкіндіктер мен қауіп-қатерлерге қарсы тұру үшін қандай ішкі күштер мен ресурстарды пайдалануға болатындығын анықтауға болады (4-кесте).

Кесте 4- Қазақстанның энергетика саласындағы ағымдағы жағдайды SWOT-талдау

Күшті жақтары	Әлсіз жақтары
– елдегі саяси тұрақтылық; – елдің инвестициялық тартымдылығы; – пайдалы қазбалар қорларының әртүрлілігі мен көптігі; – энергетика секторын қатаң мемлекеттік бақылау; – экспорттық бағыттарды әртараптандыруды қоса алғанда, энергетикалық даму стратегиясындағы "көпвекторлы" тәсілі; – елдің мұнай байлығын басқару үшін Ұлттық қор құру.	– сыртқы факторларға, оның ішінде мұнай бағасына тәуелділік; – импортталатын қызметтердің жоғары үлесі; – энергияны тасымалдаудың жоғары шығындары; – негізгі құралдардың тозуының жоғары деңгейі; – жоғары біліктілігі бар кадрлардың жетіспеушілігі.
Мүмкіндіктер	Қауіптер
– ДСҰ және ЕАЭО елдерінің нарықтарына тұрақты қолжетімділік;	– дамыған елдердегі дәстүрлі энергия көздеріне деген сұранысының

– барлау және өндіру жөніндегі жобаларды шағын көлемде іске асыру; – мұнай өңдеу өнеркәсібін жаңғырту; – елдің транзиттік әлеуеті; – көлік секторында табиғи газды пайдалану; – табиғи газға негізделген ауқымды мұнай-химия өнеркәсібін дамыту; – көмірді отын ретінде баламалы пайдалану (көмір химиясы).	төмендеуі; – отын-энергетика секторына шетелдік капиталдың қатысуының жоғары деңгейі; – әлемдік энергия бағасының ауытқуы; – игерудің соңғы сатысында тұрған мұнай кен орындарында мұнай өндіруді қысқарту; – жекелеген елдер арқылы энергия тасымалдаушыларды транзиттік жеткізу қаупі; – қазақстандық энергетикалық жүйенің қайта құру.
--	--

Осылайша, ұсынылған SWOT талдауы бізге бірнеше қорытынды жасауға мүмкіндік береді. Ең алдымен, энергетиканың Қазақстанның бүкіл экономикасы үшін стратегиялық маңыздылығын ескере отырып, елдің энергетикалық секторына қатты әсер етуі ғажап емес.

Екіншіден, дәйекті энергетикалық саясат Қазақстанға елдің мұнай байлығын басқару үшін Ұлттық қор құруға мүмкіндік берді.

Үшіншіден, негізгі көмірсутектерді өндірудің ұлғаюына, инвестициялардың тартылуына, әртүрлі жобаларды іске асыруға және кейбір көрсеткіштердің жақсаруына қарамастан, сала энергия тасымалдаушыларды тасымалдаудың жоғары шығындарымен және негізгі құралдардың тозуының жоғары деңгейімен байланысты жүйелі проблемаларға тап болады.

Төртіншіден, мемлекеттік басқарудың мақсаты энергетиканы дамыту стратегиясына "көпвекторлы" тәсілді енгізу болып табылады, ал ЕАЭО елдерінің нормативтік құжаттары әлі толық тұжырымдалмаған.

Бесіншіден, анықталған кемшіліктер мен тәуекелдерге қарамастан, Қазақстанның жаңартылатын энергетикасы көлік секторында табиғи газды пайдаланады, ірі мұнай-химия өнеркәсібін газ негізінде дамыту, көмірді отын ретінде пайдалануды ауыстырады (көмір химиясы) және атом өнеркәсібін дамытудың орасан зор мүмкіндігі[6].

ҚОРЫТЫНДЫ

Қазіргі кезеңде энергетикалық қауіпсіздіктің әлемдік нарықтардағы бәсекеге қабілеттіліктің белгілі бір кепілі бола отырып, Қазақстанның энергетикалық қауіпсіздігін дамытудың перспективалық бағыттары мынадай аспектілерді қамтуы мүмкін:

- Энергия тиімділігі: экономиканың әртүрлі салаларында энергия тиімділігін арттыру энергия мен ресурстарды тұтынуды азайтуға, сондай-ақ қоршаған ортаға теріс әсерді азайтуға ықпал етеді.

- Инфрақұрылымды жаңғырту: энергияны беру және тарату желілерін қоса алғанда, энергетикалық инфрақұрылымды дамыту энергияны тиімдірек және сенімді беруге ықпал етеді.

- Халықаралық ынтымақтастық: Қазақстан энергетика саласындағы көрші елдермен және өңірлік әріптестермен, оның ішінде энергоресурстардың транзиттік маршруттарын дамытуда және бірлескен энергетикалық жобаларда ынтымақтастықты нығайта алады.

- Жаңартылатын энергияны дамыту: жаңартылатын энергияға инвестиция салу парниктік газдар шығарындыларын азайтуға және энергетика секторын экологиялық тұрғыдан тұрақты етуге көмектеседі.

- Технологиялық инновациялар: смарт желілер, энергияны үнемдейтін технологиялар және цифрлық шешімдер сияқты жаңа технологияларды қолдану электр желілерін басқарудың тиімділігін арттыруға және энергияны тұтынуды оңтайландыруға көмектеседі.

- Өңірдің энергетикалық қауіпсіздігі: Қазақстан Орталық Азиядағы энергиямен жабдықтаудың тұрақтылығы мен қауіпсіздігіне ықпал ететін өңір деңгейінде ортақ энергетикалық жобалар мен бастамаларды құруға қатыса алады.

Дамудың бұл бағыттары ұзақ мерзімді перспективада энергетикалық сектордың орнықты және тиімді жұмыс істеуін қамтамасыз ете отырып, Қазақстанның энергетикалық қауіпсіздігін арттыруға ықпал етуі мүмкін.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Қазақстан Республикасының отын-энергетикалық кешенін дамытудың 2030 жылға дейінгі тұжырымдамасын бекіту туралы» ҚР Үкіметінің 2014 жылғы 28 маусымдағы № 724 қаулысына өзгерістер енгізу туралы, ҚР Үкіметінің 2022 жылғы 21 қарашадағы № 931 қаулысы

2. Болатхан М., Ергали А.М. Энергетическая безопасность в свете глобализации. Понятие, основные принципы и сущность энергетической безопасности как фактора устойчивого развития Республики Казахстан/ Вестник КазНУ-2016.-№2.-С.262-267

3.Национальный энергетический доклад для Республики Казахстан за 2023 год <https://kazenergyforum.com/wp-content/uploads/files/Национальный-энергетический-доклад-для-Республики-Казахстан-за-2023-год.pdf?ysclid=lt8cy6b437221144037>

4. Анализ рынка электроэнергетической отрасли казахстана

5. «Самрук-Энерго» АҚ ресми сайтының мәліметтері <https://www.samruk-energy.kz/kz/>

6. «Қазақстан Республикасының электр энергетикасы саласын дамытудың 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» ҚР Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы № 263 қаулысы

<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2300000263>

ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ КАЗАХСТАНА: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Аннотация. Энергетическая безопасность является ключевым аспектом для развития любой страны, в том числе Казахстана, обладающего обширными энергетическими ресурсами, и ее безопасность рассматривается как важная часть национальной безопасности в целом и экономической безопасности в частности.

В данной статье рассмотрены современное состояние и перспективы энергетической безопасности Казахстана. В республике с каждым годом наблюдается рост динамики потребления электроэнергии и удовлетворение спроса является приоритетной задачей.

Страна ставит перед собой амбициозные задачи по диверсификации и модернизации энергетического сектора, развитию возобновляемых источников энергии, внедрению технологических инноваций и развитию международного сотрудничества. Реализация этих стратегических приоритетов будет способствовать обеспечению энергетической безопасности и созданию благоприятных условий для экономического и социального развития страны.

Ключевые слова. энергетическая безопасность, энергетический сектор, производство-потребление энергии, энергоноситель, возобновляемая энергия, конкурентоспособность.

ENERGY SECURITY OF KAZAKHSTAN: CURRENT STATE AND PROSPECTS

Annotation. Energy security is a key aspect for the development of any country, including Kazakhstan, which has extensive energy resources, and its security is considered an important part of national security in general and economic security in particular.

This article examines the current state and prospects of Kazakhstan's energy security. Every year there is an increase in the dynamics of electricity consumption in the republic and meeting demand is a priority task.

The country sets ambitious goals for the diversification and modernization of the energy sector, the development of renewable energy sources, the introduction of technological innovations and the development of international cooperation. The implementation of these strategic priorities will contribute to ensuring energy security and creating favorable conditions for the economic and social development of the country.

Keywords. energy security, energy sector, energy production and consumption, energy carrier, renewable energy, competitiveness.